

Development of Preschool Children's Social Behaviors through Creative Arts Activities Based on The HighScope Approach

Chonjira Sumpoottanont^{1*}, Jongjit Kaosim², Saowalak Seetabut³, Krongkan Supawan⁴ & Thanyarat Detamnattham⁵

¹ Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Thailand

² Faculty of Education, Northeastern University, Thailand

³ Bannongkoonmittapad 136 School, Thailand

⁴ Banongnok Municipal School, Thailand

⁵ Banongnok Municipal School, Thailand

* Corresponding author. E-mail: chonjira.jee@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the relationship of preschool children's social behaviors before and after implementation of creative arts activities based on the HighScope approach. and 2) compare preschool children's social behaviors before and after implementation of creative arts activities based on the HighScope approach. The population in this research consisted of 16 preschool children, boys and girls, aged between 5 and 6 years, studying at Kindergarten level 3 in the 1st semester of the academic year 2024 at Ban Nong Nok Municipal School in Nan Province. The research instruments were 24 creative arts activities based on the High/Scope approach for Kindergarten level 3 lesson plans, with an IOC of 1.00, and a preschool children's social behavior observation form covering 3 aspects: sharing, assisting, and cooperating, with an IOC of 1.00. The experiment lasted 8 weeks, 3 days a week, with 50 minutes per session for the creative arts activities. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, and chi-square test. The research results revealed that: 1. Preschool children's social behaviors before and after implementation of creative arts activities based on the HighScope approach showed relationships in overall and in each aspect. 2. Preschool children's social behaviors after the implementation of creative arts activities based on the HighScope approach were higher than before the experiment.

Keywords: Creative Arts Activities, HighScope Approach, Social Behaviors, Pre-school Children

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป

ชลจิรา สัมพุธานนท์^{1*}, จงจิต คำสิม², เสาวลักษณ์ สีตะบุษย์³, กรองกาญจน์ ศุภวาร⁴ และ
ธัญญารัตน์ เดชอำนาจธรรม⁵

1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3 โรงเรียนบ้านหนองขุ่นมิตรภาพที่ 136

4 โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก)

5 โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก)

* Corresponding author. E-mail: chonjira.jee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) ในจังหวัดน่าน จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป จำนวน 24 แผนซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือ และด้านการร่วมมือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสถิติไค-สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป มีความสัมพันธ์กัน ทั้งโดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน 2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป

คำสำคัญ: กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์, แนวคิดโฮลโคป, พฤติกรรมทางสังคม, เด็กปฐมวัย

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทางด้านสังคมเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังเห็นได้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในมาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานที่ 7 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว และมาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญอย่างชัดเจนในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3–6 ปี โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 6 ด้านทักษะชีวิตและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานที่ 7 ด้านการแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว และมาตรฐานที่ 8 ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กสู่อนาคตเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี และการถ่ายทอดความรู้ตามภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนของแต่ละที่ด้วย ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ครูผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข เพื่อเป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทั้งทางความคิด และวัฒนธรรม ให้ได้รู้จักคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามและที่สำคัญคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมโดยในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐกิจ สถานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 10)

พัฒนาการทางสังคมถือเป็นการแสดงออกทางสังคมในทางปฏิบัติกับบุคคลอื่น ผู้ที่มีพัฒนาการทางสังคมดีจะมีความสัมพันธ์ดีต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง (มยุรี คนชื่อ, 2562: 1) พฤติกรรมทางสังคมเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ในการเล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งจะเป็นไปในลักษณะเริ่มช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันรู้จักการให้และการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มย่อยได้ ซึ่งลักษณะของการแสดงออกของเด็กช่วงอายุ 5 - 6 ปี นั้น จะสามารถแสดงออกได้ด้วยตนเองและมีความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวกที่สอดคล้องกับแบบแผนในสังคมที่เด็กอาศัยอยู่จะมีผลต่อการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กัลยารัตน์ ประเสริฐศรี, 2561: 28-30)

โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จัดการศึกษาระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยคือ เกิดจากการที่เด็กเน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง ขาดความอดทนรอคอย บางคนมีความก้าวร้าว บางคนมีความเขินอาย ส่งผลต่อการแบ่งปันเกิดอาการหวงของ ไม่ร่วมมือกันและบางคนก็ไม่เล่นไม่เข้ากลุ่ม และที่เห็นชัดเจนที่สุดคือขาดความเห็นอกเห็นใจระหว่างเพื่อนในห้อง ด้วยกันจึงควรได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ให้ได้รู้จักการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น การร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และรู้จักช่วยเหลือกันและกัน แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้องให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสามารถส่งเสริมได้หลายวิธี แต่แนวทางหนึ่งที่ทีมผู้วิจัยมีความสนใจนำมาส่งเสริม คือ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป เพราะแนวคิดนี้

เป็นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะที่เด็กมีโอกาสดูผลงานทางความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการให้เด็กผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะเหล่านี้ มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยสามารถทำได้และเข้าใจได้ง่าย ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การร้อยการพิมพ์ภาพ การปั้น ขยำ ฉีก ตัด ปะ การพับ และการประดิษฐ์ ผ่านวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นทบทวน ชินดา รักษาวงศ์ (2563: 27) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป จะมีการดำเนินการตามหลักขั้นตอนกระบวนการที่กำหนดไว้โดยหลักการขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติผ่านกิจวัตรประจำวันที่ชัดเจนและสม่ำเสมอและทบทวนโดยเด็กจะเป็นผู้ที่กระทำผ่านสื่อที่มีความหลากหลายโดยกิจกรรมกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย การเรียนรู้แบบไฮสโคป ถือเป็นแนวทางการเรียนการสอนอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ผ่านมุมเล่นที่หลากหลายด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กให้โอกาสเด็กในการวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ ทำให้เด็กกล้าคิด มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานได้อย่างเป็นระบบ และเรียนรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปโรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยและสามารถนำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปโดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขมีพัฒนาการทุกด้านสมวัยและเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางสังคม เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นที่มีอายุและความสามารถที่แตกต่างไปจากตน และมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับวัย

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปมีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป มีความสัมพันธ์กัน
2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป

ไฮสโคป (HighScope) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และแนวคิด Constructivism ซึ่งเน้นให้เด็กเป็นผู้กระทำ (Active Learner) ที่สร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการลงมือปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และวัตถุรอบตัว โดยมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ (Hatching Dragons, 2025) ซึ่ง TeachKloud (2024) ให้คำนิยามว่า ไฮสโคปเป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ซึ่งมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับให้เข้ากับความต้องการของเด็กแต่ละคน ขณะเดียวกันก็มีโครงสร้างที่ชัดเจนในรูปแบบของกิจวัตรประจำวัน ซึ่งผสมผสานระหว่างการสำรวจตามความสนใจของเด็กกับการสอนอย่างมีเจตนา (Intentional Teaching) เข้าด้วยกัน โดย Oakland Family Services (2022) อธิบายว่า สิ่งที่ทำให้หลักสูตรไฮสโคปมีความโดดเด่นและแตกต่างจากหลักสูตรอื่น คือการเป็นหนึ่งในโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยกลุ่มแรกในสหรัฐอเมริกาที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในโรงเรียนของเด็กที่มีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวทางการศึกษา โดยมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รองรับอย่างแข็งแกร่ง

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดไฮสโคป ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) ที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย (2) การจัดการและสำรวจ (Manipulation) สิ่งของด้วยตนเอง (3) การเลือก (Choice) โดยเด็กมีอิสระในการเลือกกิจกรรมที่สนใจ (4) ภาษาและความคิดของเด็ก (Child Language and Thought) และ (5) การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ (Adult Scaffolding) (Cartier, 2024) โดยมีกระบวนการวางแผน-ปฏิบัติ-ทบทวน (Plan-Do-Review) ซึ่งเป็นส่วนที่โดดเด่นที่สุดในกิจวัตรประจำวันของไฮสโคป ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน (Plan) เด็กจะระบุว่าจะใช้วัสดุอะไร จะทำกิจกรรมอะไร และจะทำงานร่วมกับใคร ซึ่งฝึกทักษะการตัดสินใจและการแสดงออกทางภาษา ขั้นปฏิบัติ (Do) เด็กลงมือทำตามแผนที่วางไว้ในช่วงเวลากิจกรรม (Work Time) มีผู้ใหญ่คอยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้ และขั้นทบทวน (Review) เด็กนำเสนอสิ่งที่ทำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงและการทำงานของสมอง โดยมีตัวชี้วัดพัฒนาการสำคัญ (Key Developmental Indicators: KDIs) 8 ด้าน ได้แก่ (1) แนวทางการเรียนรู้ (Approaches to Learning) (2) พัฒนาการทางสังคม-อารมณ์ (Social and Emotional Development) (3) พัฒนาการทางร่างกายและสุขภาพ (Physical Development and Health) (4) ภาษา การอ่านออกเขียนได้ และการสื่อสาร (Language, Literacy, and Communication) (5) คณิตศาสตร์ (Mathematics) (6) ศิลปะสร้างสรรค์ (Creative Arts) (7) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology) และ (8) สังคมศึกษา (Social Studies) (HighScope, 2021)

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากศิลปะเป็นภาษาธรรมชาติของเด็กที่ช่วยให้สามารถแสดงออกและสื่อสารสิ่งที่รู้สึกนึกคิดได้อย่างอิสระ ก่อนที่จะมีทักษะการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างสมบูรณ์ HighScope (2021) ระบุว่าประสบการณ์ทางศิลปะในระดับอนุบาลไม่เพียงส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก แต่ยังมีผลต่อทักษะที่หลากหลายครอบคลุมการรับรู้ การคิด ภาษา และทักษะอื่น ๆ อีกด้วย สอดคล้องกับ Holochwost, Goldstein และ Wolf (2021) ได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประโยชน์ของการศึกษาศิลปะต่อพัฒนาการทางสังคม-อารมณ์ของเด็ก พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และทักษะทางสังคม ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จในชีวิต และการวิจัยของ PMC (2025) พบว่า กิจกรรมศิลปะส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก โดยเฉพาะกิจกรรมโรง

ละครเงา (Shadow Theatre) ที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายช่องทางและการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาจินตนาการ ความมั่นใจในตนเอง และทักษะการสื่อสาร เช่นเดียวกับ Salerno และ Caprin (2022) ที่พบว่าประสบการณ์ทางศิลปะในช่วงปฐมวัยช่วยกระตุ้นสมองทั้งสองซีก ซีกซ้ายซึ่งรับผิดชอบด้านตรรกะ การจัดลำดับ และการวิเคราะห์ทำงานร่วมกับซีกขวาซึ่งเป็นที่ตั้งของความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การกระตุ้นพร้อมกันนี้ช่วยเสริมสร้างเส้นทางประสาท ความจำ การใช้เหตุผลเชิงพื้นที่ และทักษะการแก้ปัญหา นอกจากนี้ งานวิจัยไทยของ สุวรรณ ศรีสมัย (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งโดยรวมและในแต่ละด้าน โดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือซึ่งอยู่ในระดับสูงสุด เนื่องจากกิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีอิสระ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปเป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับให้เข้ากับความต้องการของเด็กแต่ละคน ขณะเดียวกันก็มีโครงสร้างที่ชัดเจนในรูปแบบของกิจกรรมประจำวัน ซึ่งผสมผสานระหว่างการสำรวจตามความสนใจของเด็กกับการสอนอย่างมีเป้าหมายเข้าด้วยกัน 3 ขั้นตอน คือ วางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

แนวคิดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) ของเด็กปฐมวัยเป็นรูปแบบการแสดงออกและการกระทำของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุมพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ การเข้าสังคม และการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่ง Eisenberg (2006 อ้างใน Frontiers in Psychology, 2025) ให้คำนิยามพฤติกรรมเชิงสังคม (Prosocial Behavior) ว่า หมายถึง การกระทำโดยสมัครใจที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือ การให้ความสบายใจ และการแบ่งปัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นในช่วงปฐมวัยและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการยอมรับทางสังคมและมิตรภาพ การปรับตัวทางจิตสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่ OpenStax Lifespan Development (2024) อธิบายว่าหลังจากพ่อแม่และพี่น้อง เพื่อนเป็นตัวกระตุ้นการเข้าสังคมที่สำคัญที่สุดในวัยเด็กตอนต้น การเรียนรู้วิธีมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนแตกต่างจากการเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับพี่น้องโตหรือผู้ใหญ่ เด็กมักต้องริเริ่มการเล่นสื่อสารในแบบที่เหมาะสมกับวัย และหาข้อตกลงร่วมกัน เช่น การแบ่งปันและการผลัดกัน

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีองค์ประกอบหลายด้าน ซึ่งนักวิชาการได้จำแนกไว้แตกต่างกัน แต่สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญได้ดังนี้ คือ

1. พฤติกรรมช่วยเหลือ (Helping Behavior) Frontiers in Psychology (2025) ให้ความหมายว่าการช่วยเหลือ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งอำนวยความสะดวกให้อีกบุคคลบรรลุเป้าหมายโดยการให้ความช่วยเหลือในแบบที่จำเป็น ซึ่งพฤติกรรมนี้ปรากฏให้เห็นได้ตั้งแต่เด็กอายุ 18 เดือน และเพิ่มความถี่และความหลากหลายขึ้นตามอายุ

2. พฤติกรรมแบ่งปัน (Sharing Behavior) โดย Frontiers in Psychology (2025) อธิบายว่าการแบ่งปัน หมายถึง การให้ทรัพยากรบางส่วนหรือทั้งหมดแก่บุคคลอื่นโดยสมัครใจ ซึ่งพฤติกรรมนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานทางศีลธรรมและหลักความยุติธรรมของเด็กเป็นอย่างมาก โดยหลักความยุติธรรมเหล่านี้อาจเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรก และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. พฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperative Behavior) ซึ่ง Children's Land (n.d.) อธิบายว่าความสามารถในการแบ่งปันและร่วมมือต้องอาศัยทักษะทางสังคม อารมณ์ และปัญญาผสมผสานกัน ซึ่งรวมถึงการควบคุมตนเอง

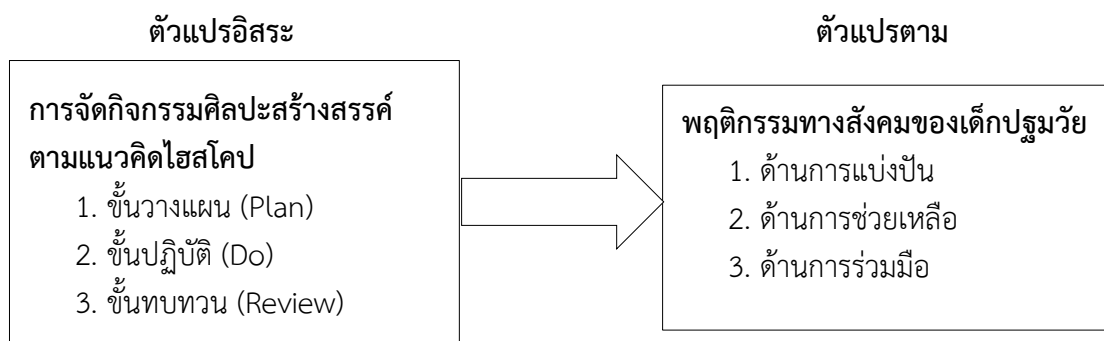

และการเข้าใจมุมมองของผู้อื่น ครูและผู้ดูแลสามารถส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือได้โดยการสร้างสถานการณ์ที่ส่งเสริมการแบ่งปันตามธรรมชาติ เช่น เกมที่ต้องร่วมมือกัน หรือโครงงานศิลปะแบบกลุ่ม

4. พฤติกรรมการเข้าสังคมและมิตรภาพ (Socialization and Friendship) OpenStax (2024) อธิบายว่าสำหรับเด็กวัยอนุบาล การเล่นที่ไม่มีโครงสร้างหรือการเล่นที่นำโดยเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยสอนให้เด็กรู้จักผลัดกัน แบ่งปัน และร่วมมือกับผู้อื่น รวมถึงแสดงออกทางอารมณ์และนำทางสถานการณ์ทางสังคม

5. พฤติกรรมการปรับตัวตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (Social Rule Conformity) เด็กปฐมวัยอยู่ในวัยที่ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคม Frontiers in Psychology (2025) พบว่าพฤติกรรมเชิงสังคมพัฒนาขึ้นตลอดช่วงปฐมวัย เพิ่มความถี่ขึ้นตามอายุ พัฒนาทักษะทางสังคม-ปัญญาที่ซับซ้อนขึ้น และได้รับอิทธิพลจากบรรทัดฐานทางสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ Kidsville Pediatrics (2025) ยังระบุว่าเด็กที่ฝึกฝนทักษะความร่วมมือและการสื่อสารผ่านการเล่นจะปรับตัวเข้ากับกิจวัตรห้องเรียนได้ดีกว่าและมีความมั่นใจในตนเองมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือ และด้านการร่วมมือ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการวิจัยเอกสาร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยใช้การทดลองกลุ่มเดียว การสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

สังเกตก่อนการทดลอง (Pretest)	ทำการทดลอง (Treatment)	สังเกตหลังการทดลอง (Posttest)
O ₁	X	O ₂

เมื่อ O₁ แทน การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง
X แทน การดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป
O₂ แทน การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก) จังหวัดน่าน จำนวน 16 คน ประกอบด้วย เพศชายจำนวน 9 คน และ เพศหญิงจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป จำนวน 24 แผน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ให้ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือ และด้านการร่วมมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป จำนวน 24 แผน ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สัปดาห์ละ 3 วัน ครั้งละ 50 นาที โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1.00
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ให้ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือ และด้านการร่วมมือ และกำหนดอันดับคุณภาพเป็น 3 ระดับคือ 3 ,2 และ 1 ตามเกณฑ์การประเมินผลพฤติกรรม โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ คือ วันพุธ - วันพฤหัสบดี โดยเป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการแบ่งปัน 2) ด้านการช่วยเหลือ และ 3) ด้านการร่วมมือ
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยทำการทดลองเป็นจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน
3. หลังการดำเนินการจัดกิจกรรมผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน เป็นเวลา 1 สัปดาห์
4. เมื่อดำเนินการครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้ง 3 ด้านที่ได้จากการสังเกตไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi – square Test)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป โดยภาพรวม

เลขที่	ชื่อ	Pretest 18 คะแนน	Posttest 18 คะแนน	Post-Pre (O_i)	E_i	$O_i - E_i$	x^2
1	ด.ญ.เอ	8	16	8	7.50	0.5	0.03
2	ด.ช.บี	8	16	8	7.50	0.5	0.03
3	ด.ญ.ซี	8	18	10	7.50	2.5	0.83
4	ด.ญ.ดี	9	16	7	7.50	-0.5	0.03
5	ด.ช.อี	8	16	8	7.50	0.5	0.03
6	ด.ช.เอฟ	6	14	8	7.50	0.5	0.03
7	ด.ช.จี	6	14	8	7.50	0.5	0.03
8	ด.ช.เอช	6	14	8	7.50	0.5	0.03
9	ด.ช.ไอ	9	16	7	7.50	-0.5	0.03
10	ด.ช.เจ	8	16	8	7.50	0.5	0.03
11	ด.ช.เค	11	17	6	7.50	-1.5	0.30
12	ด.ญ.แอล	7	16	9	7.50	1.5	0.30
13	ด.ช.เอ็ม	8	14	6	7.50	-1.5	0.30
14	ด.ช.เอ็น	8	15	7	7.50	-0.5	0.03
15	ด.ญ.โอ	9	15	6	7.50	-1.5	0.30
16	ด.ช.พี	8	14	6	7.50	-1.5	0.30
รวม					120		2.63

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปโดยภาพรวม จากการวิเคราะห์ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi – square test) ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก

เมื่อทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า คะแนนที่ได้จากการคำนวณมีค่า 2.63 ซึ่งน้อยกว่าค่าวิกฤติที่ได้คือ 24.996 ที่ได้ตั้งไว้ อยู่ในบริเวณยอมรับได้ จึงสรุปได้ว่า การเพิ่มขึ้นของคะแนนหลังจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเมื่อเทียบกับคะแนนก่อนการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแต่ละคนสัมพันธ์กัน

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป โดยจำแนกรายด้าน

รายการ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง	
		μ	σ	μ	σ	D	σ
1. ด้านการแบ่งปัน	16	2.44	0.61	4.94	0.56	2.50	0.79
2. ด้านการช่วยเหลือ	16	2.81	0.53	5.13	0.70	2.31	0.46
3. ด้านการร่วมมือ	16	2.69	0.58	5.38	0.60	2.69	0.46

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป โดยจำแนกรายด้าน คือ

1. ด้านการแบ่งปันพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.44$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.61$) และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.94$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.56$) ค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.50$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.79$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป มีพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.50$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ด้านการช่วยเหลือพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.81$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.53$) และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 5.13$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.70$) ค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.31$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.46$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป มีพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.31$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ด้านการร่วมมือพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.69$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.58$) และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 5.38$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.60$) ค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.69$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.46$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป มีพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าคะแนนความแตกต่าง ($D = 2.69$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปได้แก่ด้านการแบ่งปันด้านการช่วยเหลือและด้านการร่วมมือมีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่ามีค่าคะแนนของเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกันแสดงว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยต้องใช้เวลาในการพัฒนาต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สังเกตได้จากที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป ครบ 8 หน่วยการเรียนรู้ และได้ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้านดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี คนชื่อ (2562) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาการด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีพัฒนาการ

ด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และระหว่างจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน คือหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในทุก ๆ ด้านพัฒนาการทางสังคมเมื่อแยกเป็นรายด้าน ในช่วงระยะแรกสัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 3 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยซึ่งเป็นช่วงที่เด็กกำลังปรับตัว และรูปแบบการจัดกิจกรรมมีที่สอดคล้องกับเด็ก มีขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรมและการประเมินผลที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง และเมื่อนำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสังคมแล้วนั้นมีความสัมพันธ์กันซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือ และด้านการร่วมมือ หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป ช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปครูผู้สอนมีการศึกษาจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ ตลอดจนเข้าใจเนื้อหา มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า พร้อมทั้งจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้พร้อม ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม คอยชี้แนะและให้คำแนะนำเมื่อเด็กเกิดปัญหา หรือข้อสงสัย โดยเด็กจะทำกิจกรรมผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นทบทวน เพื่อให้เด็กได้ช่วยเหลือกัน ร่วมมือกันทำงาน และรู้จักการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้แกกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ สุริยะมาตร (2560: 74-75) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดกิจกรรมเสรีแบบปกติและการจัดกิจกรรมเสรีโดยใช้แนวคิดของโฮสโคป พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการพัฒนาด้วยกิจกรรมเสรีตามแนวคิดของโฮสโคปมีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมเสรีตามแนวคิดโฮสโคป สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 พฤติกรรม ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมความร่วมมือ 2) พฤติกรรมช่วยเหลือ 3) พฤติกรรมความเห็นแก่ตัว ของเด็กปฐมวัย เพราะในขณะที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเสรีตามแนวคิดของโฮสโคปโดยใช้หลักปฏิบัติ 3 ประการ คือ Plan (การวางแผน) Do (การปฏิบัติ) Review (การทบทวน) ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณาท รักษ์กุล ไทย (2554: 41-42) กล่าวว่า กระบวนการการเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคป มีขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นทบทวน เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือทำงานหรือกิจกรรมด้วยความสนใจ จะทำให้เด็กสนุกกับการทำงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี คนชื่อ (2562: 60-61) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาการด้านสังคม พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีพัฒนาการด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมเช่นการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเก็บอุปกรณ์เป็นต้นนอกจากนั้นการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันสามารถช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งสร้างพฤติกรรมการยอมรับผู้อื่นหรือยอมรับเพื่อนในการทำกิจกรรมสอดคล้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ตามทฤษฎี พัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Erikson ที่ สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2564: 40-42) สรุปไว้ว่า ความต้องการทางสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมของมนุษย์ การพัฒนาจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดีบุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม - การรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3-5 ปี อีริกสัน เรียกวัยนี้ว่าเป็นวัยที่เด็กมีความคิด

ริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ จะสนุกจากการสมมติของต่าง ๆ เป็นของจริง เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูดและการกระทำและชั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ-ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) เด็กอายุประมาณ 6-12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เคยว่าง หรืออยู่เฉย ๆ เด็กวัยนี้มักจะภูมิใจว่าทำอะไรได้ จะขยันและจะพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผลให้เขารู้ว่าเขามีความสามารถ เพื่อจะให้มีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง แต่เด็กก็อาจจะดิ้นรนกันเอง เปรียบเทียบความสามารถกันเสมอ ครูและบิดามารดามีส่วนช่วยให้เด็กเห็นความสามารถพิเศษของตัวเอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ คือ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป พบว่ามีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การเลือกกิจกรรมที่จะให้เด็ก ๆ ทำควรเลือกกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจและควรเป็นกิจกรรมที่ยากง่ายคละกัน เพราะจะทำให้เด็กไม่เบื่อและใช้เวลาในการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม
2. ก่อนที่จะให้เด็กวางแผน ครูควรมีการกระตุ้นความสนใจด้วยเพลง หรือคำคล้องจอง พร้อมท่าทางประกอบ และครูต้องอธิบายคำสั่งที่จะทำในวันนั้นๆให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกันก่อนที่จะให้เด็กได้วางแผนเลือกกิจกรรมด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ เช่น สัมพันธภาพ
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย เช่น กิจกรรมเสรีตามแนวคิดโฮสโคป กิจกรรมกลางแจ้งตามแนวคิดโฮสโคป และกิจกรรมเกมการศึกษาตามแนวคิดโฮสโคป

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุริยะมาตร. (2560). *การพัฒนากิจกรรมเสรีตามแนวคิดของโฮสโคปในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ครูสภาลาดพร้าว.
- กัลยารัตน์ ประเสริฐศรี. (2561). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มคละอายุที่มีต่อความสามารถในการเข้าใจแบบรูปและความสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านบุตาวงษ์ จังหวัดบุรีรัมย์*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนิดา รักวางศ์. (2563). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปที่มีต่อพฤติกรรมความรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มยุรี คนชื้อ. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา-บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก). (2567). *รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก)*. น่าน : โรงเรียนเทศบาล(บ้านหนองนก)
- วรนาท รักสกุลไทย. (2554). *โฮสโคป (High Scope) กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย* ใน *รวมนวัตกรรมทฤษฎีการศึกษาปฐมวัยสู่การประยุกต์ใช้ในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ : สาราเด็ก.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2564). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- Bagci, B. (2025). The effect of prosocial behavior psychoeducation program on problematic behaviors and self-regulation skills of 5-6-year-old children. *International Journal of Modern Education Studies*, 9(1), 198–229.
- Cai, L. (2022). *The High-Scope curriculum support for early childhood development: Take active learning in young children as an example*. Proceedings of the 2021 International Conference on Social Development and Media Communication (SDMC 2021). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220105.237>
- Cartier, F. (2024, January 12). *Introduction to the HighScope approach*. QAPPD. <https://qappd.com/wp-content/uploads/2024/01/Introduction-to-the-HS-Approach-2024-FC.pdf>
- Eastern Connecticut State University. (2023). *Creative arts with young children*. Center for Early Childhood Education. <https://www.easternct.edu/center-for-early-childhood-education/supporting-development/creative-arts.html>
- Gungordu, N. (2025). Empathy and creativity as foundations and predictors of how prosocial behavior develops in preschool age children. *International Journal of Child Care and Education Policy*. <https://doi.org/10.1186/s40723-025-00147-0>
- Hatching Dragons. (2025, June 25). *Exploring the HighScope approach to early years education*. <https://www.hatching-dragons.com/blog/exploring-the-highscope-approach-to-early-years-education>
- HighScope Educational Research Foundation. (2021). *The HighScope preschool curriculum: What, how, and why*. HighScope Press. https://highscope.org/wp-content/uploads/2021/03/HighScope_Preschool_What-How-Why-50.pdf
- HighScope Educational Research Foundation. (2021). *Preschool curriculum*. <https://highscope.org/what-we-offer/the-highscope-curriculum/preschool-curriculum/>
- Holochwost, S. J., Goldstein, T. R., & Wolf, D. P. (2021). *Delineating the benefits of arts education for children's socioemotional development*. *Frontiers in Psychology*, 12, 624712. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.624712>
- Lynch, M. (2025, May 6). *What are HighScope preschool programs?* <https://www.drmattlynch.com/what-are-highsc>